

CAPUT UNDECIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Primo, ostento suo erga Corinthios amore, pergit suum apostolatum contra pseudoapostolos tuens, vers. 4; quod ipsi nihil majoris spiritus vel doctrina Christiana afferant, quam Paulus tradidierit.

Secundo, vers. 7, quod ipsi pro lucro, Paulus gratis evangelizaverit.

Tertio, vers. 22, quod ex quo ut illi, Hebreus sit, et plusquam illi minister Christi. Unde apostolatus eius insignia recenset, labores scilicet pro Christo, persecutions, pericula, plaga, passiones, sollicitudines et curas pro Ecclesiis omnibus, in tisque gloriat.

1. Utinam sustineretis modicum quid insipientiae meae, sed et supportate me. 2. Aemulor enim vos Dei emulatione. Despondi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo. 3. Timeo autem, ne, sicut serpens Hevam seduxit astutia sua, ita corrumpter sensu vestri, et excedant a simplicitate, quae est in Christo. 4. Nam si is, qui venit, alium Christum praedicat, quem non predicavimus; aut alium spiritum accipitis, quem non accepistis; aut aliud Evangelium, quod non receperitis: recte patremini. 5. Existimo enim nihil me minus fecisse a magnis Apostolis. 6. Nam etsi imperitus sermone, sed non scientia. In omnibus autem manifestati sumus vobis. 7. Aut numquid peccatum feci, meipsum humilians, ut vos exaltemini, quoniam gratis Evangelium Dei evangelizavi vobis? 8. Alias Ecclesias expoliavi, accipiens stipendum ad ministerium vestrum. 9. Et cum essem apud vos et egerem, nulli onerosus fui: nam quod mihi deerat, suppleverunt fratres qui venerunt in Macedonia: et in omnibus sine onere me vobis servavi, et servabo. 10. Est veritas Christi in me, quoniam haec gloria non infingetur in me in regionibus Achaea. 11. Quare? quia non diligo vos? Deus scit. 12. Quod autem facio, et faciam: ut amptem occasionem eorum, qui volunt occasionem, ut in quo gloriantur, inveniantur sicut et nos. 13. Nam ejusmodi pseudoapostoli sunt operarii subdoli, transfigurantes se in Apostolos Christi. 14. Et non mirum: ipse enim Satanas transfigurat se in angelum lucis. 15. Non est ergo magnum, si ministri ejus transfigurantur velut ministri justitiae: quorum finis erit secundum opera ipsorum. 16. Iterum dico (ne quis me putet insipientem esse; alioquin velut insipientem accipe me, ut et ego modicum quid gloriabor): 17. Quod loquor, non loquer secundum Deum, sed quasi in insipientia, in hac substantia gloria. 18. Quoniam multi gloriantur secundum carnem, et ego gloriabor. 19. Libenter enim suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes. 20. Sustinetis enim si quis vos in servitatem redigit, si quis devorat, si quis accipit, si quis extollitur, si quis in faciem vos cedit. 21. Secundum ignobilitatem dico, quasi nos infirmi fuerimus in hac parte. In quo quis audet (in insipientia dico), andeo et ego: 22. Hebrei sunt, et ego: Israelite sunt, et ego: Semen Abraham sunt, et ego: 23. Ministri Christi sunt (ut minus sapientia dico), plus ego: in laboribus plurimis, in carcerebus abundantius, in plagiis supra modum, in mortibus frequenter. 24. A Iudeis quinque quadragesima, una minus, accepi. 25. Ter virgis casus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte et die in profundo mari fui. 26. in itineribus saepe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus: 27. in labore et erruenda, in vigiliis multis, in fame et siti, in jejuniis multis, in frigore et nuditate, 28. præter illa, quæ extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum. 29. Quis infirmatur, et ego non infirmor? quis scandalizatur, et ego non

uror? 30. Si gloriari oportet: quæ infirmitatis meæ sunt, gloriabor. 31. Deus et Pater Domini nostri Iesu Christi, qui est benedictus in sæcula, scit quod non mentior. 32. Damasci præpositus Gentis Areæ regis custodiebat civitatem Damascenorum ut me comprehenderet: 33. et per fenestram in sporta dimissus sum per murum, et sic effugi manus ejus.

1. UTINAM SUSTINERETIS MODICUM QUID INSPIENTIAE, — id est gloriacionis, que videtur esse insipientia; ego tamen sapientissime eam usurpo ex zelo, ut Evangelium meum et fidem apud vos tuer contra pseudoapostolos. Ita Anselmus et Chrysostomus. Est præoccupatio; se enim laudatus, præoccupat et excusat, ne vanus vel ambitionis videatur. Graeca habent, ἡρῷον ἀνθεῖσθαι παρὰ τὸ ἀπόστολον, ἀλλὰ τοῦ ἀντίστοιχοῦ παρὰ, id est, utinam sustinetis, vel tolerassetis, sive toleratis me; imprudentia tuis et suffertis, sive toleratis me; ἀντίστοιχοι enim hinc potius videtur esse indicativi modi quam imperativi. Corrigit enim id quod dixerat: Utinam sustineretis, vel sustinetis me: imo, inquit, sustinetis me, et quod opto factum, idipsum facitis.

Quoniam
Paulus
aggrega
tur mag
nitudine?

Paulus hic seipsum landise incipiens, iterum iterumque resilit, ac ter se excusat. Primo, cum dicat: « Utinam sustineretis! » Secundo, cum vocat se insipientem. Tertio, cum subdit, « sed et supportate me, aemuler enim vos: » idque ut ostendat quantum sibi in ferar, cum ad landes suas descendat. « Sicut, inquit Chrysostomus, equus precipitum aliquod præruptumque clyvum trahatur, quasi humo uno salto exsuperratur; verum pudicum despiciens hiatum obstupescit; deinde equite urgente rursum aggrederetur, necessitatemque et vini judicantis subsistit aliquando, tandem resumpto animo se ultra fiduciter adigit: sic et Paulus quasi se datus in preeps in laudem suarum recitatione, semel, iterum ac tertio retrocedit, ac tandem adigit se ad suas laudes (1). »

2. AEMULOR ENIM VOS DEI EMULATIONE, — Greece τοῦ, zelos, zelotypus sum erga vos zelo Dei, q. d. Non patior aemulus pseudoapostolos, qui vos quasi virginem mecum ambiant. Appellat enim Paulus zelum, ingentem et immodum quendam amorem: quasi ambiat, ut apud Corinthios in amore et zelo sit primus, nec quisquam sibi in eo præferatur. Unde Maldonatus in Notis manuscriptis, verit, zelotypia labor.

Notat Chrysostomus emulationem, id est zelum, Dei dici, q. d. Non ambo milii hanc sponsam, sed Christo et Deo; non meæ glorie, commodis, lucis, sed Christi, omnia hæc adorno: Christus

(1) Insipientiam Paulus vocat extortam sibi apogiam, ideo quod speciem quamdam insipientem habeat apud eos, qui rem penitus non insipientem cum suis circumstantiis. Reprehendit simul stoliditatem adversariorum apud lectorum, qui sciebant immoderare istos novos doctores gloriari.

enim sponsus est, ego tantum sponso ductor et paronymphus.

DESPONDI ENIM VOS UNI VIRO, — ἐπαγγέλμα, id est optato, ut legit Augustinus, lib. II De Gen. contra Manichæos; Ambrosius, parav: Theophylactus, aghutinare, ἐπαγγέλμα enim est apte et concinme applicare et connectere, exempli causa, ea que glutino, vel ferrumine committuntur. Potest ergo ἐπαγγέλμα veri, primo, conciliari; secundo, despondi; tertio, conubio junxi. Hic enim sunt tria munia paronymphi et pronubi: primo, ut virginem conciliet illi sposo, cui eam in matrimonium dare satagit; secundo, ut illi despondendam curet; tertio, ut desponsam matrimonio jungat. Noster optime verit, despondi, quia sequitur, ut exhibeat, scilicet in matrimonio, cum nuptiis celebantur, virginem castam, q. d. Ego quasi paronymphus spiritualium nuptiarum mea predicatione, « despondi vos uni viro, » scilicet Christo, et despondendo persuasi « exhiberi, » id est, ut vos exhibeatis Christo quasi sponsam virginem. Vel potius, ut Anselmus et Theophylactus, per fidem, baptismum, Christianismum jam despondi vos Christo, ut ego ipse vos exhibeam in die iudicii virgines, id est integras fidei, spe et charitate nuptiali thalamo glorie Christi.

Notat Chrysostomus, in hac vita sponsalia agi, laudam in futura, quando Ecclesia sponsa, id est electi omnes, ad Agni nuptias et regnum eius sponserint inducentur, Apoc. xxi, 2. salutis agutur, diuina causa tales

Adverte: Ecclesia Corinthiorum, et quevis anima est quasi virgo et sponsa Christi sponsi, in fave coeius paronymphus est Paulus. Unde Christi ipsius sponsi zelotypum in se transfert, nec patitur Christo sponsam surripit, et pseudospousam, falsis apostolis et hereticis violandam trahi; sunt enim sinceri Apostoli et predicatorum, quasi Ecclesia et Christi paronymphi, Joan. m, 29. Sic et cor trario pseudopraecones sunt lenones Satanae.

Est hic locus de virginis, id est Ecclesia, et anima cuiusque fidelis desponsatione illustris, maximeque consolationis, et a pterisque Patribus egregie pertractatus, quicque etiamnum sepe usum venit, et in cathedris pulpitisque pertractatur. Ut ergo genuis et plene intelligatur, hic paulo fuisse explicandum est. Unde nota primo: Desponsatio haec fit per fidem, spem aliasque virtutes.

Nam, ut ait S. Augustinus, tract. 13 in Joan., tom. IX: « Virginitas mentis est integra fides, solidata spes, sincera caritas. » Contra meretrices et adulteria fit anima, cum infidelitatibz, peccatis, suggestionibus et voluntati diabolus consentit. « Si Animæ quando fit adspic- terat?

ergo, inquit Origenes, hom. 12 in *Levit.*, cap. n., suscepis, o homo, in cubili anima tua adulterum diabolum, meretricia est anima tua cum diabolo. Si spiritus ira, si invidie, si superbie, si impudicitie, ingressus fuerit ad animam tuam, et receperis eum, et consenseris ei loquenti, et in corde tuo delectatus fuis his quae tibi secundum suum mentem suggerit, meretricias es cum eo.²

Bona Christi et anima desponsata sunt fuit communalia.
Nota secunda: Hoc despontatio communia facit utrinque conjugis bona, adeoque bona Christi sponsi immensa communicant sponse, scilicet Ecclesie et unique anime fideli. Hinc quia sponsus est rex, sponsam animam, sive servam, sive vilis et pauperem sit, facit regnum. « De qua, inquit Basilius, lib. De Vera Virg., dicitur Ps. XLIV: Astigit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circumdatam varietate. Quare que nunc pannos vestiti, ac servili habitu vilis putatur, in regno celorum regina, et nobilis regi astam repperitur. Contemnat igitur quidquid oculis apparet, et muda mente, amore sponsi satietur, totas vires suas proprii sponsi ancillis faciens, et in nulla parte operet virginem adulterum esse: non lingua, non auribus, non oculo, non alio omnino sensu, immo neque pectinatione; sed corpus quidem velut templum quoddam aut thalamum sponsi habeat preparatum: non enim latet aliqua adulterans illius conspectum, de quo dicitur Psal. xcii: Qui plantavit artem, non audiet; aut qui fixit oculum, non considerat. »

Sponsa Christi electio, dignitas, gloria.
Et Bernardus, serm. 2 Dom. 1 post Epiph., primo, hinc sponsae electiorem, dignitatem et gloriam ita describit: « Propter ethiopissam istam Filius Dei longinquus venit, ut sibi desporsaret illam. Moses quidem ethiopissam duxit uxorem, sed non potuit ejus mutare colorem: Christus vero quam adrogavit ignobilis adhuc et fodam, gloriosam sibi exhibuit Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam. Unde tibi, o humana anima, unde tibi hoc? unde tam inestimabilis gloria, ut ejus sponsa merearis esse, in quem desiderant angeli propiscere? Unde tibi hoc, ut ipse sit sponte suis tuis, cuius prædictitudinem sol et luna mirantur, ad cuius nutum universa mutantur? » Secundo, sponsae obligacionem ad gratiarum actionem et amorem reciprocum ita prosequitur: « Quid retribues Domino pro omnibus que retribui tibi, ut sis socia mensa, socia regal, et socia thalami, ut introducatur rex in cubiculum suum? Vide quibus brachii vicaria charitatis redemandus et amplectendus sit, qui tanti te vestimat, immo qui tanti te fecit. Desere carnales affectus, seculares mores dedice, consuetudines noxias obliuiscere: quid enim putas? nonne stat angelus Domini, qui secat te medium, si forte (quod avertat ipse) alterum admiseris amatorum? Tertio, harum nupliarum prandium et coniam ita distinguit: « Jam enim despontata es illi, jam nupliarum prandium celebratur; nam cena quidem in celo paratur, sed ibi vinum non deficit:

Sponsa obligatio ad animam et gratiam ad tempora.
Nam nupliarum prandium et coniam ita secessa:

inebriabimur enim ibi ab ubertate domus Dei, et torrente volupsum eius potabimur. Paratum est profecto illis nuptiis flumen vini, vini inquam, quod latifaciat eorū, siquidem fluminis impetus latifaciat civitatem Dei. »

Nota tertio: Ex hac despontatione et anima cum Deo coniunctio pulcherrima concipiuntur et nascuntur proles, quas probat Origenes, hom. 20 in *Numer.* cum sit: « Dum igitur anima auctor sponso suo, et audit verbum eius, et ipsum complebitur, sine dubio ab ipso seminat, et siue illi dicit: De timore tuo, Domine, in utero concepi et parturivi, et spiritum salutis feci super terram: inde nascetur generosa progenies, inde pudicia oritur, inde justitia, inde patientia, inde mansuetudo et charitas, atque omnium virtutum proles veneranda succedit. » Beinde et contrario conceptionem et proles quae anima concepit et diabolo, explicat dicens: « Quod si infelix anima divini Verbi dereliquerit sancta connubia, et in adulterios se complexus diaboli tradiditerit, generabit sine dubio etiam inde filios, sed illos, de quibus scriptum est: « Vnde autem adulterorum imperfecti erunt, et ex iniquo coniubio semen exterminabitur. Omnia ergo peccata filii sunt adulterii, et filii fornicationis. »

Note quarti: Licit, ut dixi, haec despontatio per quas virtutes, maxima tamen fit per charitatem: haec enim secum in Deum rapit omnes animas vires et affectiones, et quo magis crescit in homine charitas, eo magis crescit haec anima cum Deo uno et despontato, ita ut anima charitate flagrantes, in eaque se assidue exercentes, nuptiis cum Deo, et nupliabilibus bonis aegritudinis divinis fruantur. Est enim charitas communium, conspiratio et confirmatione durarum voluntatum, humanae scilicet et divinae, in unam, qua sibi mutuo in omnibus consentient et conformatur Deus et homo. Hinc oritur communicatio et familiaritas animae cum Deo, oritur quies et mira voluptas anime, estisque tantus divini amoris, ut eo absorbeatur, et in Deum immingerant omnes aliae animae affectiones. « Talis conformitas, inquit D. Bernardus, serm. 38 in *Cant.* marit animam Verbo, cum cui videlicet similitus est per naturam, similem nuphiolum ipsa se exhibet per voluntatem, diligens sicut dilecta est. Ergo si perfecte diligit, nupsi. Quid hac conformatus jucundius? quid optabilius charitate? qua fit ut humano magisterio non contenta per temet, et anima, fiducialler accedens ad Verbum, Verbo constanter inherreas, Verbum familiariter percutieris, consultesque de omni re, quantum intellectus capax, tantum audax desiderio. Vero spiritualis sanctaque connubii contractus est iste. Parvum dixi. Contractus; complexus est. Complexus plane, ubi idem velle et nolle idem, unum facit spiritum de duobus. Nec verendum, ut disparitas personarum claudere facias convenientiam voluntatum, quia amor reverentiam nescit. Amor

sibi abundat; amor, ubi venerit, ceteros in se omnes traducit et captivat affectus. Propterea quae amat, amat, et aliud novit nihil. Sponsus et sponsa sunt. Quam queris aliam inter sponsos necessitudinem, vel connexionem, preter amari et amare? »

Inquiritur: inter sponsi et sponsa, et inter sponsi et sponsa.
Si dicas, anima conditionem et amorem longe inferiorem et imparem esse Deo, ac consequenter inter Deum et animam non posse esse amicitiam (hac enim est inter partes), multo minus communum ac despontationem, respondet S. Bernardus: « Non plane pari ubertate flunt amans et amor, anima et Verbum, sponsa et sponsus, creator et creature, non magis quam sitiens et fons. Quid ergo? Peribit proper hoce, et ex toto evanescabit nuptiæ vobum, desiderium suspirantis, amantis ardor, praesumatis fiducia, quia non valet ex quo currere cum gigante, dilectione cum molle contendere, lenitate cum agno, candore cum lilio, claritate cum sole, charitate cum eo qui charitas est? Non, nam etsi minus diligit creatura, quoniam minor est, tamen si ex toto se diligit, nihil deest, ubi totonc est. Propterea dixi: Sic amare nupsius est; nisi quis dubitet, animam a Verbo et prius amari, et plus. Proorsus et preventitur amando, et vincitur. Felix que mente prævenitur in tanto benedictione dulcedenis! »

Degeneratio et mortalis vita per fratrem et mortuam virginem.
Hinc consequenter quanto, haec despontatio perfectissime per virginitatem, et sola castitatem ac Religiosam. Ita S. Augustinus, tract. 9 in *Joan.*: « Quae virginitas, inquit, Deo vovet, quamcum ampliorum honoris et dignitatis gradum in Ecclesia teneant, sine nuptiis non sunt: nam et ipse pertinent ad nuptias cum tota Ecclesia, in quibus nuptiis sponsus est Christus. » Et ratio: ut per virginitatem, et sola castitatem, et adherebit uxori sua, et erunt ambo; jam non, ut ibi, in carne una, sed in spiritu uno. Non est sponsus tuus arrogans, ethiopissum duxit uxorem: statim ut audiatur volueris sapientiam veri Salomonis, et ad eum veneris, confitebitur tibi cuncta que novit, et inducit te rex in cubiculum suum; et mirum in modum, colore mutato, sermo tibi illi convenit: Quae est ista, quae ascendit dealbata? » Et infra sponsam comparat arce fœderis, dicens: « Sponsa Christi arca est testamenti, intrinsecus et extrinsecus decurta, custos legis Domini. Sit in illa nihil aliud fuit, nisi tabula testamenti, ita et in totonc nullus est extrinsecus cogitatus. Super hoc propitiatorium quasi super Cherubim sedere vult Dominus. Curis te secularibus solvere vult Dominus, ut paleas et lateres Egypti derelinques Moysem sequearis in errore, et terram reprobationis introcas. Ubi in pectora virginum secularium negotiorum cura aestuat, statim velum templi scinditur, sponsus consurgit iratus, et dicit: Relinqueret vobis domus extra deserta. » Et inferior sponsi et sponsa colloquia ita describit: « Tu semel seculi onore projecto, sede ad pedes Domini, et die: Inveni quem diligat anima mea, toni eum, nec dimittam. Et ille respondebit: Una est columba mea, perfecta mea. Semper te cubiculi tui secreta custodian, semper tecum sponsus ludat intrinsecus. Oras, loqueris ad sponsum; legis, ille tibi loquitur. Et cum te somnus oppresserit, veniet post parietem, et expergefacta

Virginia, tatem venti- bus etiam car- cassa, et ali- bata.
sibi abundat; amor, ubi venerit, ceteros in se omnes traducit et captivat affectus. Propterea quae amat, amat, et aliud novit nihil. Sponsus et sponsa sunt. Quam queris aliam inter sponsos necessitudinem, vel connexionem, preter amari et amare? »

Virgines, etiam di- gentes nup- tias reli- giosas de- bunt co- liter.

dices: Vulnerata charitate ego sum; et rursus ab eo audies: Hortus conclusus soror mea sponsa.

VIRGINEM CASTAM EXHIBERE (S. Cyprianus legit, assignare) CHRISTO. — Nota quid mirum in hisce nuptiis. In mundo, ait Theophylactus ex Chrysostomo, sponsa post nuptias non manent virgines: Christi autem sponse quasi prius virginis non fuerint, post nuptias cum Christo virginis flunt, id est purissime in fide ac moribus integræ et incorrupte; sic Ecclesia tota est virgo. « Virginitas carnis, corpus intactum; virginitas animæ, fides incorrupta, » ait S. Augustinus in Sent., num. 79.

Ita nobilis illa virago et martyr sub Dunam tyranno apud Homeritas, cum primo duas filias per virginatem Deo desponsasset, secundo easdem eidem per martyrium una secum despondit et consecrat. Cum enim eas ene confide videat, eum sanguinem sibi a tyranno porrigit, eum accipiens, gustans et in colum suscipiens: « Tibi, inquit, Christe Domine, hoc meum offero sacrificium, et tibi martyres exhibeo castas virginem, qui eumque connumeratam introduc in tuum thalamum, et ostende matrem propter filias lastantem. » Quare et ipsa post martyrium Christo copulata est. Rem fuse narrat ex Procopio Baro-nius, tom. VII, anno Christi 522, pag. 91.

Ita S. Paulus Iconi Thelaem nobilissimum virginem ad Christum convertit, a conjugio avocavit, Christoque despondit. Testis est S. Gregorius Nyssenus, hom. 4 in Cantic.: « Talem, ait, myrrham olim Paulus infundebat ex ore suo, mixtam cum puro prædictio lilio, in sancte virginis aures. Ea vero erat Thecla, que præclare animo su-definitibus ex lilio guttis hominem externum morte opprimit, omni cupiditate extinta. » Et S. Epiphanius, heres. 78: « Thecla, ait, incidit in S. Paulum, et a nuptia exsolvitur, cum sponsum haberet formosissimum, ditissimum, generosissimum et illustrissimum. » Et S. Augustinus, lib. XXX Contra Faust., cap. iv: « In vita, ait, continent terra Sancta illa (Thecla) ut colestant potens fiat, et oppignorata thalamo in amorem perpetue virginitatis. Pauli eloquio succensa est. » Quocirca Thecla ignes, leones, tauros et serpentes superavit; atque ob virginitatem in mediis flammis, quasi amiantus, illæsa permanuit. Ita S. Paulus Popream pellicem, et virginem contra Neronis illecebras armavit, ut ejus thalamo sperto, Christo se consecrarent: quocirca a Nerone ad gladium damnatus, virginitas et martyris laures adeptus est, ideoque ex exercitu ejus absissa pro sanguine rubeo lae candidum et virginem emanavit.

3. TIMEO AUTEM NE CORRUPTANTUR (a pseudo-apostolis quasi stupratoribus virginitatis vestre) SENSUS VESTRI (virginitas, sensa, judicia vestra), ET EXCANT A SIMPLICITATE QUE EST IN CHRISTO, — a nativa et germana doctrina Christiana, simplicem scilicet fidei veritatem errorum mixtione corrum-

pendo. Ita Anselmus et Theophylactus, q. d. Cas-
te pseudoapostolis quasi lenones Salane, et
quasi adulteros genuinae Christi doctrine, conse-
querent et Ecclesie, et animarum vestrarum.

4. SI ALIUM CHRISTUM PREDICAT, — id est, praedicaret. Est enallage: ponitur enim indicativus pro subjunctivo, q. d. Si pseudopostoli alias doctrinam perfectiore de Christo, vel Christi predicerent, quam ego non predicavi; quasi predicatione mea ad salutem et christianismi perfectionem non sufficiat. Est metonymia: Christus enim ponitur pro christianismo ejusque perfectione. Vide Can. 37. Eadem vox vocat aliud Evangelium: nam aliqui non modo non tolerari, vel audiiri, sed et unam hemi devoveri jubent, qui contrarium affectat evangelium, Galat. cap. 1, vers. 8. Aliud ergo Evangelium hic vocat, aliam clariorum vel sublimiorum Evangelii ex-
planationem.

Si ALIUM SPIRITUM ACCIPITIS (q. d. Si alia dona Spiritus Sancti, que per me non accipitis, accep-
peritis a pseudopostoli istis), RECITE PATERERNUM. — Taxat pseudoapostolorum fastum, qui se manus quiddam quam Paulus adferre jactabant. Ita Theophylactus, q. d. Ubi est ille alias Spiritus, alia dona, quo jactant? Sane nusquam comparant. Testes vos appello, qui nihil aliud quam ven-
tosa verba ab eis acceptis (1).

5. EXISTIMO ENIM (2) NIL ME MINUS FECISSE Ver. 6

(græco παῦτον οὐκέτι, in nullo inferiorem fuisse,
τὸν ἄπειρον, iis qui sunt supra modum ex-
cellentes et eximii apostoli: quod Noster verit)

A MAGNIS APOSTOLIS, — id est præ magnis, vel,

quam magni Apostoli. Objicit Beza, si in nullo Quidam
Paulus inferior est eximii Apostolis, ergo nec Syro et
alii, et peccatum feci meipsum humilans, dejiciens ad scenopagiam et labores manuum, qui-
bus victimi mihi pararem, humiliter nempe et
tenueri, sumptu meo victimis, ne vobis esset oneri, sed vos potius exaltare et honorare
hac mea humiliatio?

q. d. An hoc ipsum quod gloria est et beneficentia, improprietas mihi?

Patet ex seq. Ita Anselmus. Est ironia aut potius sarcasmus. Exprobatur enim Paulus Corinthiis in

faciem eorum ingratitudinem, quod, cum pu-
nitus evangelizando petere et accipere ab eis

stipendium alimonie, ne tamen fecerit, sed ab aliis Ecclesie pauperioribus sustentari voluerit agens et predicans Corinthi: ipsi nihilominus Corinthi hæc Pauli beneficia parvipenderint, ma-
gisque auscultant pseudoapostoli Pauli emulsi,

qui ipsorum bursas emungebant.

8. ALIAS ECCLESIAS EXPOLLATI, — ιδιαίτερα, depre-
datus sum, accipiens scilicet ab eis stipendum et

subsidia vite, ut vobis inseruire, et aliunde ac-
cepto sumptu, gratis vobis predicarem. Utitur
pati juxta Can. 36, ut gravius pungat Corinthios, q. d. Videlicet continentiam mean et chari-
tatem: alias Ecclesias etiam pauperes quasi dis-
poli, ut vobis parcerent, vosque difarem, id-
que ne putaretis (uti divites et mercatores, qua-
les erant Corinthi, sepe putant) me non vos, sed

clau-
scilicet querere, utque pseudoapostolis oculi

et imperitus sermone, non tamen scientia, ne-
quaquam Paulum de humilitate, sed de conscientia
veritate dixisse, etiam nunc approbamus. Profundos enim et reconditos sensus lingua non ex-
plicat: et cum ipse sentiat quid loquatur, in alienas aures plura non potest sermonem transferre. » Idem asserit epistola ad Hebreum, ubi addit, quod
hac de causa Paulus Titum, græce doctum panes
se habuerit, sicut et B. Petrus Marcum. Vide dicta
q. d. 1, cap. 1, vers. 1 et 4. Contra S. Augustinus,
lib IV Doctr. Christ., cap. vii, putat Paulum
et hoc vocare imperitum sermone, non ex sua, sed
ex obrectatorum sententiâ: ibi enim fuse Au-
gustinus ostendit eloquentiam Apostoli, scilicet
nervosum artis et rerum, suaque habentia sche-
matâ: quod etiam verum est: Rhetorica enim
Apostoli non verbosa est, sed seria, efficax, mas-
cula, divina, adeoque Apostolus imperitus fuit
non tam Rhetorica, quam Grammatica: patet
enim Apostolus sua Rhetorica omnes commo-
visse. Dei metu perculisse, ad fidem, pietatem,
misericordiam, adeoque quicunque volueris,
mihi artificio ac dicendi vi puluisse.

10. EST VERITAS CHRISTI IN ME, — in veritate Vers. 10.
Christi loquor, testor Christi veritatem; vobis ego
pro Christum (Ambrosius, sub Christi testimonio)
vere sancteque affirmo et juro, me nihil pro-
sumptu a vobis accepturum. Ita Theophylactus.

HEC GLORIATIO (quod gratis vobis evangeliza-
verum) NON INFRINGETUR (græco οὐ παρπάτεται, id
est, non sigillatur, non occludetur) IN ME, — ei-
usq[ue] Vatabulus, contra me, vel potius circa me, ista
mea, scilicet libertas et liberalitas, ac consequen-
ter nec me umum, quin de ea gloriari
possim. Metaphora a fontibus et fluminibus, que obice occludi non
possunt. Ita Chrysostomus et Theophylactus. Unde
Maldonatus in Notis manuscrit. verit, nemo os meum
obstruere poterit, quo manus vere de hac re gloriari
possim.

Secundo, et melius ex hebraismo, ponitur sim-
plex pro composito, φαραγγός, pro ἀντεργάτῃ, vel
ἀντεργάτη, id est, signo vel sigillo, pro resigno,
signum tollo; quod Noster verit, infringo. Ho-
brei enim carent compositis, sed illa per simplex
exprimit, q. d. Conclusi firme decreto me nihil
a vobis accepturum, illudque constantia et juramen-
ti mei sigillo ita communici, ut nunquam si-
gilum hoc sim resignatus, nec propositum
hocce meum infracturus, quecumque egestas aut
necessitas mihi ingratuerit.

11. DEUS SCRIT, — an vos non diligam. Vers. 11.

12. QUOD AUTEM FACIO (3 δὲ τοῦ, sed quod fa-
cio) ET FACIAM (etiam deinceps faciam, non quia
vobis non diligio, sed) UT AMPUTEN OCCASIONEM —
carpendi me, quod nihil singulare, nihil aliis
amplius afferam.

UT IN QLO GLORIANTUR, INVENIANTUR SICUT ET NOS.
— Gloriantur in predicatione se esse mihi pares,
cum sint inferiores; ego enim gratis, ipsi lucri
cause evangelizant. Patet vers. 21. Ita Anselmus,
Chrysostomus et Theophylactus.

13. TRANSFIGURANTES SE IN APOSTOLIS CHRISTI. —
Hinc patet hos obrectatores Pauli fuisse non fi-
des, qui sola vanitate, aut Pauli invidia labo-
rarent, sed fuisse hereticos: vocat enim eos
a pseudoapostolis, » et « ministros Satanæ, »
vers. 13.

Secundo, notat eorum dolum, quod scilicet, ut Christianis imponerent, assumebant sibi figuram, speciem et nomen Apostolorum Christi, quasi Christi forent Christianeque pietatis praecoues, ut nostri Calvinistae, qui omnia sacra, ritus, Sacramenta, templo, monasteria, sacerdotia, altaria, pietatem, Dei cultum et religionem defor- manc profanant, reformatores tamen haber- dicere volunt.

*Hæretici
Calvinis-
tae similes
pseudo-
apostoli
rum.*

*Vita. 14. 14. IPSE ENIM SATANAS TRANSFIGURAT SE IN ANGE-
LUM LUCIS.* — Dicit lucis: solent enim angeli boni, utpote beati, lucidi et gloriiosi apparet, cum se ostendunt hominibus. *Secondo*, «lucus», id est, veritas, justitia, pietatis; haec pro se fert Sathanas, hec promittit hominibus, quorum vel deus visibiliter apparet, vel phantasie se su- que consula insinuat, ostendit, imprimit, cum vere sit angelus tenebrarum, quia non nisi pectata, errores, dolos suggestit: quem ut detegas, ejusque dolos agnoscas, non sanius (ut Patres, ut viri sancti, utque ipsa docet experientia) con- silium est, quam ut tuas cogitationes et suggestions viro prudenti, pio, docto, preserfim Superiori sui confessario aperias, ejusque judicium sequaris. Sed Sathanas lucifugia, qui prodi non vult, hoc odit, hoc suis dissuadet et prohibet. Unde huius consilii neglecti multi, etiam Eremita, ab eo gravissime decipiuntur. In *Vitis Patrum* multa et luctuosa hujuscemodi rei exempla exstant: ut inter alia, Hieronimi monachii, cui dominus perducit, et artes insidiarum tuarum, ne habes locum apud famulos Dei. »Mox ille, relicto fatore, discessit, dicens: «Lucratus te fuisset, nisi præcelsa virtus Christi impeditisset: verum tamen quantum possum, vos impugnare non de- sinam.» Ita *hionysius in Vita Pachomii*.

Valentem monachum decipit diabolus, crebro ei apparet quasi angelus. Inde enim superbia intumuit Valens, quasi qui cum angelis versatur. Tandem diabolus apparuit ei fingens se esse Christum, cum mille angelis lampades tenentibus, et rotam igneum: dixitque ei unus: «Christus dilexit tuam vivendi libertatem et confidemt, et venit ut videat te: egredere ergo et adora eum.» Egressus est, et pro Christo diabolum adoravit: unde factus est ita emotus mentis, ut Ecclesiasticus ingressus diceret: «Ego non opus habeo communione: Christum enim vidi hodie.» Quare Patres eum vinxerunt, et in ferreas compedes congecerunt. Testis est Palladius, cap. XXXI.

16. ALIOQUIN VELUT INSPIENTEM ACCIPITE ME. — q. d. Quod si aliud impetrare non possum, accipite me velut insipientem, tantum ut mihi pa- latum gloriarum faciat: nam, ut at Cato,

Non te collaudes, nec te cnpavertis ipse: Hoc faciunt stulti, quos gloria vexat inanis.

Nota: Valde premissum, ut ostendat quam invi- tationem, et quoniam coactus, descedat ad landas suas. Ita Chrysostomus.

17. QUOD LOQUOR, — quod loqui propono et intendo, illas scilicet laudes. Vide *Can. 32.*

NON SECUNDUM DEUM — erit, si secundum se spectetur; erit tamen secundum Deum, » si

Testis est Antonius, ejus discipulus, in ipsis Vita.

Alius quoque audiens a demone: «Ego sum Christus, » clausit oculos, dicens: «Ego in hac vita Christum nolo videre, sed in altera vita.» Hinc Patres monebant dientes: «Eliam angelus in veritate tibi appareat, non suscipias facile, sed humilia te dicens: Non sum dignus angelum videre, vivens in peccatis.»

S. Joannes, qui Theodosio Imperatori predixit victoriam contra tyrannos, vidit demones instar exercitus et currus ignei, dicens: «In omnibus te, o homo, recte gessisti: de cetero me adora, et quasi Eliam te assumam.» Cui Joannes: «Dominum meum et Regem habeo Deum, quem semper adoro; tu autem non es rex meus.» Mox ille evanuit. Testis est Palladius in *Lau- siac.*, cap. XLVI.

S. Pachomius apparuit diabolus specie Christi, dicens: «Pachomius, ego sum Christus, et venio ad te fidem amicum meum.» Agnovit inspiratione divina fraudem Pachomius, cogitans intra se: «Adventus Christi tranquillus est, ego autem turbatus variis cogitationibus astu.» Ergo formans signum crucis, et exsultans in eum dixit: «Discede a me, diabole, quia maledictus es tu et via tua, et artes insidiarum tuarum, ne habes locum apud famulos Dei.» Mox ille, relicto fatore, discessit, dicens: «Lucratus te fuisset, nisi præcelsa virtus Christi impeditisset: verum tamen quantum possum, vos impugnare non de- sinam.» Ita *hionysius in Vita Pachomii*.

Valentem monachum decipit diabolus, crebro ei apparet quasi angelus. Inde enim superbia intumuit Valens, quasi qui cum angelis versatur. Tandem diabolus apparuit ei fingens se esse Christum, cum mille angelis lampades tenentibus, et rotam igneum: dixitque ei unus: «Christus dilexit tuam vivendi libertatem et confidemt, et venit ut videat te: egredere ergo et adora eum.» Egressus est, et pro Christo diabolum adoravit: unde factus est ita emotus mentis, ut Ecclesiasticus ingressus diceret: «Ego non opus habeo communione: Christum enim vidi hodie.» Quare Patres eum vinxerunt, et in ferreas compedes congecerunt. Testis est Palladius, cap. XXXI.

16. ALIOQUIN VELUT INSPIENTEM ACCIPITE ME. — q. d. Quod si aliud impetrare non possum, accipite me velut insipientem, tantum ut mihi pa- latum gloriarum faciat: nam, ut at Cato,

Noa te collaudes, nec te cnpavertis ipse: Hoc faciunt stulti, quos gloria vexat inanis.

Nota: Valde premissum, ut ostendat quam invi- tationem, et quoniam coactus, descedat ad landas suas. Ita Chrysostomus.

17. QUOD LOQUOR, — quod loqui propono et intendo, illas scilicet laudes. Vide *Can. 32.*

NON SECUNDUM DEUM — erit, si secundum se spectetur; erit tamen secundum Deum, » si

charitas et necessitas spectetur, ne videlicet, me contempto, pseudoapostolos glorietur.

In hac substantia (in hoc subjecto, in hac materia) *GLORIA*, — *qua gloriarunt de meis laboribus in sequentibus intendo.*

18. QUONIAM MULTI GLORIANTUR SECUNDUM CARNEM (in rebus carnalibus et externis, puta in nobilitate, divilitate, sapientia, circumcisio, parentibus Hebrei gloriantur pseudoapostoli: hinc) *ET EGO* (jisdem) *GLORIOR.* — Ita Chrysostomus. Vide dicta cap. 2, vers. 2.

*19. LIBENTER ENIM SUPERTIS INSPIENTES, CUN-
SITIS IPSI SAPIENTES.* — Est ironia, q. d. Sustini-
tis insipienti jactantes se gloriosibus illos
pseudoapostolos, sustinetis, spero, et me apud
sapientes sapienter et utiliter gloriantem. Theo-
phylactus tamen Anselmus serio hoc dictum
putant ad exaggerationem et increpationem, q. d.
Cum sitis in Christo sapientes, deberitis pseudo-
apostolos insipientium explodere, quomodo
ergo libenter eos suffertis?

20. SUSTINETIS ENIM SI QUI VOS IN SERVITUTEM REDIGIT. — Notat pseudoapostolorum insatiabi-
lem arrogantiem, avaritiam, tyranidem, q. d.
Sustinetis pseudoapostolos, qui imperiosi vobis
utuntur ut mancipii, quique vos devarient, id est bona vestra extorquent; quique extolluntur,
hoc est scipios laudent, se suaque magni faciunt
et depredant; quique vos in faciem edunt,
non alapis, sed contumeliam. Unde sequitur: «Se-
cundum ignobilitatem dico, » de quo mox. Est
ergo hic acris oburgatio, q. d. Illi emungunt ves-
tras opes, libertatem et honorem auferunt, vos
insuper quasi servos onerant convicis: ego au-
tem humilior me gossi, meo sumptu xvi, leve
jugum Christi vobis imponere volui; et tamen
illios preferitis milii, quoniam non sat nobilis, non
sat potens, non sat facundus præ illis tam
imperiosus dominis, immo tyranus, fore. Unde
S. Bernardus, lib. I *De Consid.*, cap. iii: «Susti-
netis, si quis vos in servitutem redigit. Non bona,
inquit, patientia, cum possis esse liber, servum
te permittere fieri. Nolo dissimiles servitum, in
quam certe indicio dum nescis redigeris. Hebrei
cordis indicium est, propriam non senire continua-
mentem vexationem. Vexatio dat intellectum au-
ditu, sed si nimis non fuerit: nam si sit, non in-
tellectum dat, sed contemptum.»

*Sicutur
tunc
tunc
parte
Euse-
bius
et esse
dicas
etem
etem
vales
magis*

Solentur se Superiores et prelati exemplo Pauli, cum rite officio suo fungentes a suis contemporaneis aliquis posthabentur. Fuit hec semper mundi consuetudo, eritque in finem usque (ut recte adverbit hic noster Salmeron), contumaciter resistere Dei servis, ad minimas occasiones obstrepere et obnubirrare, de severitate moderata conqueri, abhorrire ab omni disciplina; impostoribus au- tem, libertinis et pseudoapostolos serviliter se subdere, omnia illis permittere, quidquid oneris imponere ipsi liberum, patienter sustinere. Ita Israelites, contemptu *sancio*ne sacerdotis modesto, et Aquila vertunt, *μετρω*, id est transirem;

*Hebrei
monstris
radis et
significati-
onis.*

(1) Alliodi et Storius vertunt, *cum dedecore meo fa-
tor, quod ego, si ista sunt virtutes, imbecillus fueris,*
*etiamque, si placeat, ἀπορεύσομαι inter vos non pome-
rin. Sic subest ironia. In iis vero rebus, quibus illi au-
dacter confidunt et gloriantur, et ego, si vobis exsem-*
possum gloriarum (vel, ut son coram ex*aplo canus*), *possem gloriarum*.

S. Augustinus, Quasi. XXXIX in Gen., verit transfiguralem; ita et Chrysostomus, Origenes, Theodoretus ibi. Vel certe Hebrew dicti sunt, quia posteri fuerunt Heber atavi Abraham, qui in confusione linguarum in Babel, Gen. x, 21, et xi, 1 et sequentibus, solus cum suis cum vera fide, religione, pietate, linguam Hebrew primaveram retinuit. Male ergo quidam Hebrew quasi Abrahamis dicto putant. Ita sensu aliquando S. Augustinus, lib. I De Consensu Evang., cap. xiv, sed id retractat, lib. II Retract., xiv. Sensus ergo est, q. d. Apostolus: Pseudopostoli hi gloriantur de sua nobili stirpe, se videlicet Hebrew esse posteros Heber, Abraham, Isaac, Jacob, ac sancta patrum illorum et avitae religionis et vocacionis, augeat ut lingue tenaces et sequaces: sed et ego Hebrew sum, et Abrahamus prospicia, idiomatica, fide, religione.

23. MINISTRI CHRISTI SUNT. — Per concessionem hoc dicit: esto vocent se Christi ministros, et ego sum, imo plusquam ipsi.

UT MINUSSAPIENS DICO. — Hoc est, quasi insipiens, ut dixi vers. 21; interpres Chrysostomi verit, deliras loqueri (1).

IN LABORIBUS PLURIMIS, — *τόποις περιπέτειας*, in laboribus abundantibus, id *τόποις περιπέτειας*, quam pseudoapostoli. Notent hoc Pauli exemplum. Prelati et doctores, ut auctoritate apud suos non pompa externa, sed cum Paulo laboribus et vita concilient. Ita suadet et discerit Concilium Carthaginense IV, cap. xv: « Episcopus, inquit, vitem supellecitem, mensam ac victimam pauperem habeat, et dignitatem sue auctoritatem fide ac vita meritis querat. »

S. Bernardus citans hunc locum, lib. II de Confid. ad Eugenium Pontif., cap. vi, exclamat: « O preclarum ministerium! Quo non gloriarios principatus? Si gloriari oportet, forma tibi Sanctorum prefingitur, Apostolorum proponit gloria. Parvane illa gloriatur? Quia mihi tribut similem fieri in gloria Sanctorum? Clamat Apostolus: Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi. Agnoscere hereditatem tuam (o Eugeni Pont.) in Christi cruce, in laboribus plurimi. Felix qui dicere potuit: Plus omnibus laboravi. Gloria est, sed nil in ea inane, nil molle, nisi resipuum. Si labor terret, merces invitet. Etsi ille plus omnibus laboravit, non tantum totum elaboravit, et adhuc locus est; exi in agrum Domini tui, et considera diligenter quanti hodie de veteri maledicto silvescat spinis ac tribulis. Exi, inquam, in mundum: ager est enim mundus, isque creditus tibi. Exi in illum non tanquam dominus, sed tanquam villicus, videre et procurare unde exigendum est rationem. »

IN FLAGIS SUPRA MODUM, — *τόποις περιπέτειας*, excessive, supra quam dici vel credi potest.

(1) « Minus sapiens, » seu insipiens, id est jactabundus, nam jactantia, quam otiam Latini *stultitudinem* vocant, est insipiente signum.

IN MORTIBUS, — mortis periculis, ubi comites mei, aut alii vel a latronibus, vel a seditionis cedebantur, aut jugulabantur: simile habes cap. i, vers. 10, et I ad Cor., xv, 31.

24. A JUDEIS QUINQUES, QUADRAGENAS, UNA MINUS, ACCEPTE. — Jussiter Dominus Deut. xxv, 3, ut plagarum numerus quadragenarium non excederet: cui ut certius et plenius satisfaccerent Iudei, non sed unam minus, scilicet 39 reis ingebant. Ita Talmudici.

25. TER NAUFRAGIUM FECI, — *τέρτιον περιπέτειαν*, naufragium sum, naufragium passus sum.

IN PROFUNDO MARIS FUL, — *Γράντε τη βάθυ*, in profundum, quod tam de puto et carcere, quam de mari dicitur. Unde primo, aliqui, ait Theophylactus, intelligent per puto, cui a profunditate nomen erat Bythus, in quo tradunt Paulum, postquam periculum apud Lystrios effugerat, latuisse, Act. xiv, 18.

Secundo, Baronius, anno Christi 38, ex Beda et Quod per Theodoretum, per profundum intelligit profundissimum et teferrimum omnium carcerem Cyzicenum, in quem conjectus sit Patras, famosissimo illi carceri similis, qui Athenis dictus est Barathrum; illigique Romano, quem Tollianum appellabant.

Tertio, melius Noster verit, *in profundo maris*: explicat enim naufragium verum, quod sollicit, facta naufragio, νυφέστω, inquit, ἐν πολλῇ περιπέτειᾳ, noctem et diem in profundo egi, q. d. Tam immensam tempestate jacetus sum, ut, sed non debes sub profundo mari videber esse, ait Maldonatus in Notis manusc. Aut, post naufragium non in navi aut tabula, sed natans in profundo, id est alto et medi mari, diem noctemque undis jacetus egi. Ita Theophylactus, Ambrosius, S. Thomas, Inno-

Anselmus hinc docet sub aquis in profundo, id est mari alveo, diem noctemque egisse Paulum, et miraculo non praefactum aquis, non devoratum a piscibus, sed vivum inde a Deo quasi alterum Iona in littus eductum: *hæcque, inquit Haymo*, est traditio SS. Patrum.

Nota: De fustigatione, de naufragio huncius, scilicet usque ad tempus quo haec scripti Paulus, nihil habetur in Actis Apostolorum: nam Melitensis naufragium, Act. xxvii, diu post contigit, cum scilicet vinculus Paulus Romana missus est: flagellationem tantum unam invenimus, Act. xvi: lapidationem pariter unam Lystris, Act. xiv. Multa ergo silentio preterit Lucas in Actis.

26. PERICULIS EX GENERE, — ex gente mea. Insidias intelligit, quas sepe ipsi Iudei struxerunt. Ita Anselmus.

27. IN LABORE, — *τόποις περιπέτειας*, in fatigazione. IN ERUNNA, — *τόποις περιπέτειας*; Ambrosius et Vatabulus, in molestia. Erunna, ait Cicero, est « aggrito labore, » veluti cum delassasset aliis pro quiete cogitare labores novos capessere. » Unde *περιπέτεια* vocantur calamitos.

En quibus in rebus gloriatur Apostolus, ii sci-

per, de quibus jarci multi non modo Christiani, sed et clericis Ecclesieque ministri erubescerent, ut multis deplorat B. Bernardus in declamatione in illud: « Ecce nos reliquimus omnia. » Qua abilis? quo abit spiritus Apostolicus? quo simplicitas Christiana? quo humilitas, labores, passiones, zelus primitive Ecclesie? Apostoli, Principes Christi, primates Ecclesie, non in palatiis, non in rhediis, non in sericis togis, non in nobilium, famulorum, militum, equorum, canum venatorum turba, non in convivis et symposiis, non in opinis beneficiis, non in molli, delicate ac splendida vita triumphant: sed exultant et gloriantur in fame, in siti, in labore et erumna, frigore et nuditate, in perenni ad barbaras gentes peregrinatione, persecutione, predicatione, fustigatione, flagellatione, lapidatione, morte, martyrio, fatigatio nocturnis et diurnis; omnibus omnia fiunt, neminem aspernatur; patres sum pauperum et affectorum; barbaros, rudes, impes docent, evangelizant, solantur, eleemosynas corrogant. Hec Apostolorum fuit vocatio; hec Principium Ecclesie dignitas, de qua ita gloriatur Paulus; hic spiritus fuit primorum Ecclesie tum ministrorum, tum Christianorum: nec adhuc (Deo laus) hoc aevi deseruit. Habuit et habet nostra etas suis Borromeos, Pios, Xaverios, Menezios, Gaspareos, Hosios.

Non ergo te pudeat, o Antistes, o Praeposite, o Doctor, o Pastor, hosce imitari, horum exemplo pauperes adire, hospitali et carceris invisiere, rusticorum audire confessiones, miseris consolare, simplices ac rudes instruere, omnibus omnia fieri, omnium salutem zelari. In his non piget laborare, fatigari, desudare usque ad mortem, pro hac causa ludibrii, quin et verbena perficeat et delectet: hec ipsa fecit et passus est Christus, fecit Paulus, fecerunt Apostoli. In his virtus, sanctitas, apostolatus constituit. In ultimo illo et decretorio mundi die, cum principes illi Pastorum et doctorum Doctor judex considerat singulorum facta examinaturus, et singulis extenuatis vel felicissime, vel miserrime, sententiam latus, non te rogabit quod beneficia, quod opes, quod famulos, quantum scientia habuisti; sed quomodo illis usus es, quod itis convertisti, quod pauperes cibasti, polasti: quod in carcere visitasti; quantum Evangelium, fidem, gloriam mean propagasti; quod pro ea labores, pericula, quot irrisiones et persecutions, quantum famis ac frigoris, quantum erumnarum pro eo tolerasti. Faxit Deus hinc, dum tempus habemus, cogitemus, hec agamus, ut primevum Ecclesie et Apostolorum spiritum in nobis nostrisque omnibus excusemitem, Christum ducem, Apostolos principes sequamur, mundum senescemem et fringescentem ignita charitate et zelo succendamus; ut cum Apostolis aliquando audiamus: « Amen dico vobis, quod vos, qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit Filius hominis in sede

majestatis sue, sedebitis et vos super sedes duodecim judicantes duodecim tribus Israel. » Vide has passiones, victorias et animos Pauli laudantem Chrysostomum in morali hom. 23 e 26, ubi inter caetera: « Paulus, ait, Incitor orbis et pugil omni lucte generi certat et vincit: hic ei Apostolicus character, histis luctis contra Evangelium; et quasi flamma inextinguibilis nis, si in mare lapsa fluetibus undique mergitur, et iterum fulgida ascendit: sic et S. Paulus undique pressus, nec oppressus, edere nescius, clarior semper reddit patiente vitor, et milles martyr. » Idem Chrysostomus, hom. 2 De Laud. S. Pauli, in fine tom. III: « Paulus, ait, pre devotionis abundanter dolores pro virtute suscepimus quodammodo non sensit: quin etiam virtutem ipsam pro mercede pensavimus: quotidie celsores, quotidie assurgentes ardenter, ovans in omni impugnatione referebat victoriam, verberibus et injuriis affectus triumphabat, mortem potius appetens, quam vitam; paupertatem potius, quam opulentiam; multo amplius laborem desiderans, quam ali requiem; urbes, gentes, provincias, potestates, quasi arenam vilia reputabat; horum, que habentur, nihil aspernum, nihil etiam suave estimabat; tyrannos quasi culices quosdam reputabat; mortem, cruciatum, mille supplicia, quasi ludum putabat esse puerorum, dummodo proprie Christum aliquid sustinet; adamata erat, immo adamante durior et fortior; tanquam pennatus totus docendo pervolavit orbem, et velut incorporeus labores omnes periculaque contemptis, et quasi jam coelum possidens cuncta proorsus terrena despexit. » Hactenus Chrysostomus.

28. PRÆTERILLA Q.UÆ EXTRINSECUS SUNT, INSTANTIA MEA QUOTIDIANA. — « Instancia, » hoc est, negotiorum moles ruhi instans, circumstantis et incumbens. Patet ex sequentibus: Graecum enim *τριώνας*, teste Budæo, significat agmen cogere, factionem cire, v. g. cum plebs agmine facto coit, et in nobiles ac magistratus involat. Inde *τριώνας* hic vocat Apostolus curas multiplices, que quasi agmine facto undique irruerant, ipsumque pene obruerant, idque non semel, sed asidue. Unde Augustinus in Psal. xcviij legit *τριώνας* in me quotidianas, scilicet sollicitudinum omnium Ecclesiarum; et Ambrosius: *Urgentes*, inquit, *omnium Ecclesiarum cure*. Alter explicat Chrysostomus Theophylactus et Syrus, q. d. Fato conspiratio in me, seditiones, tumultus, turbations, obsidiones populorum, urbium insidiae undique in me concitantur: hoc enim, ut dixi, significat etiam Graecum *τριώνας* et *τριώνας*. Sed hec satis Jam enarravit vers. 26, in tot undeque periculis suis. Prior ergo sensus melior est. Unde explicans subdit: « Sollicitudo omnium Ecclesiarum. » Pulchre Anselmus et Theophylactus: Docet ubique Paulus, sed et tanta patitur: patitur sue, et simul aliorum infirmitates tolerat. ¶

solutatur: tolerat infirmitates singulorum, et simul de communis salute et de toto orbe sollicitus est.
Praelate S. Chrysostomus hic, homil. 18, suo exemplo docet nihil esse haec sollicitudine, cura, studio, labore et dolore boni Pastoris pro Ecclesiis suaviss. « Nam et mater, inquit, pro filio dolore dolens delectatur, sollicita gaudet: cura in se amara licet sit, pro liberis tamen impensa voluptatis multum habet. » Avant viri magni et celestes perpetui laboribus curisque agitari, atque instar cordis aut colli semper moveri, et quod Vespasianus, teste Suetonio, dixit, « stantes mori. » Quicunque Pacatus, in Panegyri Theodosii: « Gaudient, ait, divina perpetuo motu, et iugis agitatione se vegetat eternitas, et quidquid homines vocamus laborem, vestra natura est; ut indefessa vertigo cœlum rotat, ut maria astibus inquietuuntur, et stare sol nescit: ita tu, imperator, continuis negotiis, et in se quadam orbe redentibus, semper exercitus es. »

Vers. 20. 29. QVIS INFIRMATOR (dolet, affligitur), ET EGO NON INFIRMOR (non doleo, non affligor)? QVIS SCANDALIZATOR, ET EGO NON URO? — Graece οὐδεὶς, satrapa Aræta regis: fuit hic soer Herodes, ait Theophylactus. Herodes enim Antipas, qui Joannem Baptistam occidit, filiam Aræta uxorem duxerat, teste Josepho.

33. PER FENESTRAN IN SPORTA DIMISSUS SUM. — Vera. 31. Nola: Contigit hæc Pauli fuga per sportam Damasci. Actor. ix. 20, anno Christi 30; tunc enim Arætas, rex Arabie et vicinus Damasci dominus, Paulum ait Josephus, intulit bellum Herodi, quia Herodes et per repudiaverat Aræta filiam, ut duceret Herodium. In bello hoc succubuit Herodes; ergo cœsus ab Aræta, in eum incitatus Tiberium Casaram, qui misit Vitellium, Syrie presidem, ut Aretam caperet vel occideret, teste Josepho, lib. XVIII Antiquitatum, cap. viii. Hac occasione usi Iudei infensi Paulo, eum apud prefectum Aræta accusasse videtur, quod per speciem et praetextum Evangelii turbas moveret, et cives a gentilismo, et consequenter ab Aræta avertiret, foreque ut ille Damascum Iudeis et Vitelli proderet. Hinc praefectus timens et credulus Paulum querit: ille monitus per sportam e muro dimisus dilabitur. Ita D. Baronius, tom. I, pag. 304, et alii.

Locis

Ezech.

Illustra-

tias.

CAPUT DUODECIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Primo, ut se Corinthiis per pseudoapostolis commendaret, narrat suum raptum in tertium cœlum.
Secondo, vers. 7, ne inde extollatur, datum sibi ait stimulum carnis: nam virtus in infirmitate perficitur.
Tertio, vers. 11, a philistia se excusat, quod ipsi compulerint eum, ut se laudaret, cum ab illis potius debuisse commendari a patientia, miraculis, predicatione gratuita, charitate et sollicitudine.
Quarto, vers. 17, refutat calumniam sibi objectam, quod dolere non per se, sed per Titum a Corinthiis pecunias corrogavit.
Quinto, vers. 21, metuit ne ad eos veniens inventat aliquos dissensionibus aliquis vitris involutos: quod tacite hoc ipso monet ne eos cum luctu et dolore castigare cogatur.

1. Si gloriari oportet (non expedit quidem), veniam autem ad visiones et revelationes Domini. 2. Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim (sive in corpore nescio, sive extra corpus nescio, Deus scit), raptum hujusmodi usque ad tertium cœlum. 3. Et scio hujusmodi hominem (sive in corpore, sive extra corpus, nescio, Deus scit), 4. quoniam

raptus est in paradisum, et audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui. 5. Pro hujusmodi gloriabor: pro me autem nihil gloriabor nisi in infirmitatibus meis. 6. Nam, et si volvero gloriari, non ero insipiens: veritatem enim dicam; parco autem, ne quis me existimet supra id, quod videt in me, aut aliquid audit ex me. 7. Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ angelus Satanæ, qui me colaphizet. 8. Propter quod ter Dominum rogavi, ut discederet a me; 9. et dixit mihi: Suffici tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabet in me virtus Christi. 10. Propter quod placebo mihi in infirmitatibus meis, in contumelias, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo. Cum enim infirmor, tunc potens sum. 11. Factus sum insipiens, vos me coegeritis. Ego enim a vobis debui commendari: nihil enim minus fui ab iis, qui sunt supra modum Apostoli: tametsi nihil sum; 12. signa tamen apostolatus mei facta sunt super vos in omni patientia, in signis, et prodigiis, et virtutibus. 13. Quid est enim, quod minus habuistis pra ceteris ecclesiis, nisi quod ego ipse non gravavi vos? Donate mihi hanc injuriam. 14. Ecce tertio hoc paratus sum venire ad vos, et non ero gravis vobis. Non enim quero quæ vestra sunt, sed vos. Nec enim debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filii. 15. Ego autem libertissime impendam, et superimpenderem ipse pro animabus vestris: licet plus vos diligens, minus diligas. 16. Sed esto: ego vos non gravavi; sed cum essem astutus, dolo vos cepi. 17. Numquid per aliquem eorum, quos misi ad vos, circumveni vos? 18. Rogavi Titum, et misi cum illo fratrem. Numquid Titus vos circumveniuit? nonne eodem spiritu ambulavimus? nonne iisdem vestigis? Olim putatis quod excusemus nos apud vos? Coram Deo in Christo loquimur: omnia autem, charissimi, propter adificationem vestram. 20. Timeo enim, ne forte cum venero, non quales volo, inveniam vos; et ego inveniar a vobis qualiter non vultis: ne forte contentiones, amulationes, animositates, dissensiones, detractiones, sursumtiones, inflationes, seditiones sint inter vos: 21. ne iterum cum venero, humiliet me Deus apud vos, et lugeam multis ex iis, qui ante peccaverunt, et non egerunt penitentiam super immunditia, et fornicatione, et impudicitia, quam gesserunt.

Vers. 2. 2. SCIO HOMINEM IN CHRISTO, — hominem Christianum, ut pateat, ait Theophylactus, raptum esse Paulum Christi gratia, non opere demonis, uti raptus fuit in aeren Simon Magus.

Ante ANNOS QUATUORDECIM. — Hinc deducitur raptum hunc Pauli contigit: novem circiter annis ab eius conversione, quæ contigit anno Christi 36. Raptus ergo fuit Paulus anno Claudi imperatoris 2, Christi 44, qui fuit ab eius conversione; quo anno, jubente Spiritu Sancto, ordinatus est cum Barnaba Apostolus et doctor Gentium. Actor. XIII. 2, paulo videlicet ante quam hunc Apostolatum ordiretur. Id patet, quia ut dixi initio epistolæ huc scripsit Paulus anno Christi 58, qui fuit Neronis 2, a quo si retrorsum computes annos 42, ut ipsomet hic ait, incides in annum Christi 44. Non ergo hic raptus contigit anno conversionis Pauli (Actor. ix. 12), qui fuit Christi 36, licet id putarint aliqui cum S. Thoma.

Notat Theophylactus Apostoli modestiam, quod per quatuordecim annos rem tantam siluerit. Secundo, si tantus et tam alte contemplationis fuerit Paulus ante annos 14, raptus ergo jam fuit

tot annorum, laborum, meritorum increments adactus? Ita Chrysostomus et Theophylactus.

SIVE IN CORPORE, NESCIO; SIVE EXTRA CORPUS. Pauli causa in illa est, probabiliter tamen D. Thomas, ut non nullus. — Licet Apostolus assertat se hac de re nonnullus. — Quod est secundum naturam, ex vi superioris naturæ elevatio. » Unde angelis et animis beatæ non rapiuntur cum Deum dicit: quia licet supra naturam eleverint, non tamē alienantur ab eo, quod est secundum naturam, id est, a naturali animæ statu qui est in homine, ut per sensus corporeos et phantasmata.

Raptus
qua sit,
atque
bus con-
petat?